

opvattingen uitvoerig aan bod. En als een soort toegift – het was inmiddels al juni geworden – behandelt Kuyper het onderwerp ‘etymologie’, waarbij de oud-leerling van De Vries en Te Winkel ook ingaat op de “historie onzer spelling”; daarnaast komt onder meer de problematiek van de geslachten van Nederlandse woorden aan de orde, een van de klassieke thema’s uit de vroegere neerlandistiek. Het onderdeel linguïstiek is althans in dit dictaat beslist minder neerlandistisch dan wel eens door eerdere geschiedschrijvers is gesuggereerd. Ik zou bijvoorbeeld zeker niet kunnen zeggen dat Kuyper eenvoudigweg de opvattingen van zijn Leidse leermeester weergeeft. Weliswaar vind je de slogan ‘de taal is gansch het volk’, bekend van De Vries’ grote *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, en het gedeelte over taalverwantschap en taaltypologie lijkt zo weggelopen uit de dictaten van De Vries, maar Kuyper blijkt zich na zijn Leidse studiejaren te hebben verdiept in grote, algemene werken over algemene taalwetenschap, zowel de *Lectures on the science of language* van de populaire Engels-Duitse geleerde Max Müller als *Language and the study of language*, het werk van diens tegenstander, de Amerikaan W.D. Whitney. Dat waren boeken die in de jaren zestig en zeventig van de negentiende eeuw verschenen zijn.

En anders dan De Vries zet Kuyper aan het begin van dit deel van zijn college een godsdienstig gekleurde definitie in. “Taal is de wereld van gedachten, die het God belijft den menschen mee te delen”. En ongetwijfeld gesteund door de opvattingen van Max Müller, die de taal als onweerlegbaar argument tegen het darwinisme beschouwde, poneerde Kuyper als dilemma: “De Heilige Schrift of het darwinisme. Ziedaar de keuze”. Die keuze was niet moeilijk, aangezien Kuyper ervan uitging dat God het denkvermogen schept, en “daarmee iets van Zijne gedachten in ons”. Hij illustreert daarmee wat hij volgens dit dictaat benadrukt heeft, namelijk dat oordelen tot stand komen al naar gelang het uitgangspunt. Hoe dit ook zij, Kuyper begaf zich met dit onderwerp in een discussie over het Darwinisme die actueel was en nog lange tijd de gemoederen heeft beziggehouden. In de jaren dertig van de twintigste eeuw zal de VU-neerlandicus Jacob Wille dit thema in een taalkundig debat